

Il-Qanpiena l-Kbira - 85 Sena Fostna

Clayton J. Mifsud

Patrimonju Uniku ta' Birkirkara

Aħna l-Karkarizi għandna nkunu ferm kburin bil-patrimonju kbir li għandna f'beltna. Tista' tgħid li l-opri numerużi tal-arti, kif ukoll il-wirt storiku, kulturali u soċjali f'Birkirkara huwa wieħed immensament vast u rikk.

Tabilhaqq numru ta' elementi minn dawn, matul is-snin saru wkoll simboli awtentiċi ta' Birkirkara u l-poplu tagħha. Insemmu fost l-oħrajn il-Bażilika maestuża u l-vara titolari ta' Sant'Elena, il-Proto-Kollegġjata *sui generis*, il-Knisja l-Qadima ta' Santa Marija, l-akwedott ta' Wignacourt, l-imtiehen 'Tal-Mahlut' u 'Ta' Għar il-Ġobon' u diversi postijiet u oġġetti storiċi oħra. Ma' dawn nistgħu inżidu wkoll il-'Qanpiena l-Kbira', meqjusa bħala l-ikbar qanpiena li nsibu fil-kampnari tal-knejjes Maltin, u li iktar kmieni din is-sena fakkarna l-85 Anniversarju mill-wasla tagħha f'Birkirkara.

Il-Qanpiena l-Kbira

Il-'Qanpiena l-Kbira', kif inhi popolarment magħrufa, tindaqq frekwentament f'mota mal-kumplement tal-qniepen fiż-żewġ kampnari tal-Bażilika. Fost dawn insibu l-mota ta' kull nhar ta' Ħamis filgħaxija u dik tal-Ġimgħa fit-3:00pm. Nisingħuha wkoll fit-trapassjoni, funerali u quddies ta' xi membri tal-Kapitlu Elenjan. Tindaqq waħidha wkoll għal-laqgħat tal-Kapitlu u f'okkażjonijiet speċjali oħra.

Il-qanpiena, maħduma fil-funderija Prospero Barigozzi ġewwa Milan, tiżen b'kollox 97 qantar u 28 ratal. L-ilsien waħdu jiżen 4 qnatar u 12-il ratal. Fuqha nsibu skrizzjoni bil-Latin, li tfakkar is-sena li fiha saret, u timortalizza wkoll persuni li kienu strumentali fil-ġrajja ta' din l-opra monumentali, bhall-Isqof Mauro Caruana, u l-Prepostu Carmelo Bonnici. Din l-iskrizzjoni tgħid:

"Anno MCMXXXI. Mauro Caruana, Archiep. Episcopo Melitae, auspice Carmelo Bonnici, Doctore Theologiae, Helenianae Curiae Praeposito cum Canonicorum Collegio, tintunnabulum quo populus ad Dei templum vocatur solemnioribus deibus, comflatum est Mediolani al filiis Barigozzi aere a curialibus libenti animo collato."

Barra minn hekk, fuqha nsibu wkoll żewġ versi bil-Latin tas-salm:

“Laudate Dominum omnes gentes laudate eum omnes pupuli; Cantate Domino canticum novum, cantata Domino omnis terra”.

It-tonalità tal-qanpiena kienet ġiet stabbilita fuq parir tas-Surmast Carlo Diacono, wara li dak iż-żmien kien tqabbað jeżamina t-tonalità tal-qanpiena l-antika, biex il-ġdida tkun taqbel mal-kumpliment tas-sett.

L-Appell tal-Prepostu

Kien propju fis-sena 1932, erba' snin wara li fit-tempju Elenjan iżżanzan l-orgni tad-ditta *Tamburini* fil-festi ċentinarji tal-1928, li f'Birkirkara waslet dik li llum insibuha komunament bħala 'l-Qanpiena l-Kbira'. Dan sar bit-tħabrik tal-Kapitlu ta' dak iż-żmien, ewlieni fosthom il-Prepostu Arċipriet Carmelo Bonnici D.D.B.L. Can. (24.06.1924 – 11.01.1935), li kien Furjaniz.

Fis-sena 1931, l-imsemmi Prepostu kien għamel appell lill-poplu Karkariż, fejn minn fuq il-pulptu kien esprima x-xewqa tiegħu li ssir *“... qanpiena kbira li tkun tixraq lil din il-Kolleggjata u lit-tempju ta' Sant'Elena.”* Il-ħsieb kien li din il-qanpiena l-ġdida tiegħu post il-qanpiena miksurra li kien hemm fil-kampnar u li kien haðem Ġulju Cauchi fl-1898. Din kienet inkisret fis-sena 1914 u kien ilha ma tindaqq minn dakinhar. Il-poplu Karkariż laqa' dan l-appell b'entużjażmu liema bħalu u fi żmien xahrejn ingabret l-ispiza ta' 500 Lira Nglizi.

L-Inżul tal-Qanpiena l-Antika

Parti mill-ftehim mal-funditur Barigozzi kien li dan kellu jieħu l-bronż tal-qanpiena l-antika. Għalhekk kien jeħtieġ li din titniżżel mill-kampnar tagħha. Għal dan il-għan, il-Prepostu kien qabbað lil ċertu Filippu Sammut, Karkariż li dak iż-żmien kien meqjus bħala l-aqwa *'slinger'* li kien hemm ix-xatt. Dan ġie nkarigat jieħu ħsieb kemm l-inżul tal-qanpiena l-antika, kif ukoll it-tluġħ tal-ġdida meta din tasal Malta.

Huwa mifhum li l-armor biex titniżżel il-qanpiena l-antika mill-kampnar dam għaddej f'it iżjed minn xahar. Imbagħad, f'wieħed

Il-Qanpiena l-Kbira 'Helena'

mill-Ħdud, wara l-quddiesa konventwali, il-poplu nġabar fil-pjazza u wara li tniżżlet il-qanpiena, din tpoġġiet fi Pjazza San Franġisk. Dakinhar stess wara nofsinhar imbagħad, din ittiehdet sal-bidu ta' Triq Psaila biex l-ġhada filġhodu din inġarret ix-xatt u giet mġhobbija fuq vapur għal Milan.

Il-Wasla, t-Tberik u t-Tluġ tal-Qanpiena l-Kbira

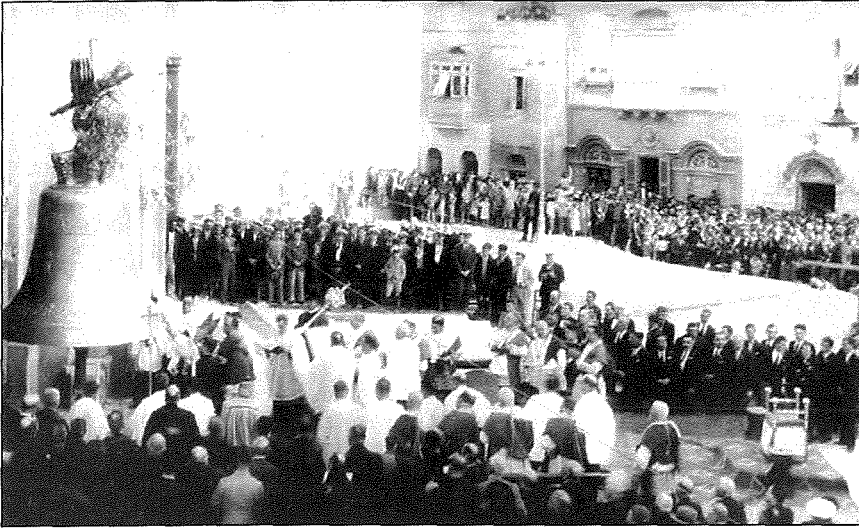
Kien nhar it-Tlieta, 12 ta' Jannar 1932 meta l-qanpiena l-ġdida waslet ix-xatt, mal-moll tal-Marsa. L-imġhallem Filippu Sammut wassalha sat-tarf ta' Triq Psaila, fejn thalliet sal-Ħadd ta' wara, 17 ta' Jannar wara nofsinhar.

Dakinhar il-qanpiena ttiehdet sal-pjazza f'atmosfera festiva, fejn daqqew ukoll iż-żewġ baned Karkariżi. Ghadd ta' persuni taw sehemhom billi ġibdu l-karru bil-qanpiena fuqu, fejn għaddew mill-wied u daru mal-knisja filjali ta' San Pawl, għal Triq il-Kbira (dak iż-żmien *Strada Reale*) sa hdejn il-kappella ta' Sant' Antnin. Hawnhekk, il-qanpiena għaddiet minn Pjazza San Franġisk fejn ittellgħet fuq iż-zuntier bil-ġirja.

L-Imġhallem Filippu Sammut mal-Qanpiena l-Kbira. Sammut kien responsabbli kemm mill-inżul tal-qanpiena l-antika, kif ukoll mit-tluġ tal-qanpiena l-ġdida fil-kampnar tat-tempju Elenjan.

Nhar il-Ġimgħa 22 ta' Jannar kien jum il-konsagrazzjoni tal-qanpiena l-kbira. F'ċerimonja li saret dakinhar, l-Isqof ta' dak iż-żmien Dom Mawru Caruana O.S.B. kien assistit minn xi monsinjuri tal-katidral, kif ukoll mir-Rev.mu. Prepostu u l-Kapitlu Elenjan, libsin is-salib pettorali. Wara li l-qanpiena giet midluka biż-żejt, kif inhu xieraq, inġhatat l-isem ta' 'Helena'. L-Isqof ġibed l-ewwel tliet tokki u warajh il-Prepostu u xi kapitulari. Segwew l-imġhallem Filippu Sammut u xi haddiema li taw sehemhom, u membri tal-kumitat *ad hoc* li kien hatar il-Prepostu għal din l-okkażjoni. Fl-aħħar taċ-ċerimonja, il-Prepostu offra donazzjoni ta' 10 Liri Nglizi lill-Isqof, b'risq il-bini tal-Knisja ta' San Girgor f'Tas-Sliema.

24 ta' Jannar 1932
- Il-konsagrazzjoni
tal-Qanpiena l-Kbira
mill-Isqof ta' Malta
Dom Mawru Caruana
O.S.B., assistit mir-Rev.
mu Prepostu Carmelo
Bonnici u l-Kapitlu
Elenjan

Il-Ħadd 24 ta' Jannar 1932 kien il-jum importanti li matulu kellha tittella' l-qanpiena l-kbira fil-kampnar tat-tempju maestuż ta' Sant'Elena. Għall-ħabta tas-2.00pm, beda x-xogħol, taħt id-direzzjoni ta' Filippu Sammut u l-gaj tiegħu. Il-folla prezenti esprimiet il-ferħ tagħha f'dan il-mument storiku permezz ta' palm, fjuri u ċapċip ma jaqta' xejn. Kien għall-ħabta tal-5.00pm meta l-qanpiena tpoġġiet f'postha. L- għada t-Tnejn 25 ta' Jannar, il-qanpiena daqget l-ewwel mota tagħha, fl-okkazjoni tas-solennità tal-Konverżjoni ta' San Pawl.

24 ta' Jannar 1932 - Il-konsagrazzjoni tal-Qanpiena l-Kbira mill-Isqof ta' Malta Dom Mawru Caruana O.S.B., assistit mir-Rev.mu Prepostu Carmelo Bonnici u l-Kapitlu Elenjan

85 Sena f'Birkirkara

Propju f'Jannar li għadda fakkarna l-85 sena minn dan l-avveniment storiku. Dan ifisser li l-Qanpiena l-Kbira' issa ilha daqstant żmien fostna, issejjaħ kontinwament lill-fidili biex jingabru flimkien għat-talb fit-tempju Elenjan – 85 sena li matulhom din il-qanpiena għexet magħna okkazjonijiet kemm ta' ferħ kif ukoll ta' niket li laqtu lil Birkirkara u l-poplu tagħha. Fuq kollox kienu 85 sena li raw tibdil kbir f'beltna. Minkejja dan, l-importanza tal-'Qanpiena l-Kbira' għalina l-Karkarizi baqgħet shiħa sal-ġurnata tal-lum, kif baqgħet shiħa wkoll l-emozzjoni u l-kburija li nħossu kull meta nisimgħu t-tokki sbieħ ta' din il-qanpiena unika.

Avvenimenti bħal dawn ifakkruna dwar kemm għandna nagħtu gieħ lill-antenati tagħna, li ħadmu bis-shiħ biex ikollna, mhux biss il-'Qanpiena l-Kbira', iżda l-patrimonju kollu li għandna f'beltna. Fl-istess hin nifhmu li huwa dover tagħna li napprezzawh u nindokrawh biex ngħadduh lill-ġenerazzjonijiet ta' warajna.

Referenza:

'75 Anniversarju tal-Qanpiena l-Kbira', ktejjeb maħruġ mis-Socjetà Dun Filippu Borgia, 2007